

LIPICANCI GREDO V STRASBOURG

tragikomedija

1. dejanje, 3. prizor: Figure dresure

Boris A. Novak
v sodelovanju z Moniko van Paemel

2003–2006

uprizorjeno v Mestnem gledališču ljubljanskem v sezoni 2006/2007,
objavljeno v knjigi Borisa A. Novaka *Dramski triptih* (založba Litera, Maribor, 2008)

© Boris A. Novak, 2006, 2008

Drugi so častili svete krave in zmaje,
tisočletne želve in leve s perutmi,
samoroge, dvoglave orle in fenikse,
mi pa smo si izbrali najlepšo žival,
izkazala se je na bojiščih in v cirkusih,
prepeljevala je kraljične in zlato monštranco,
zato so dunajski cesarji govorili
francosko s spretnimi diplomati,
italijansko z zalimi igralkami,
špansko z neskončnim Bogom
in nemško z nešolanimi hlapci,
s konji pa so se pogovarjali slovensko.

EDVARD KOCBEK,
LIPICANCI

Nekoč je bila neka dežela, daleč stran od tod,
kjer so v hribih beli konji plesali na Mozartovo glasbo.

MONIKA VAN PAEMEL,
RAZLIKA

Kraljestvo za konja!

WILLIAM SHAKESPEARE,
RIHARD III.

DRAMATIS PERSONAE (po vrstnem redu nastopanja):**Lipicanci:** Kobila EUROPA XII

Žrebec MAESTOSO Monteaura XIII

Žrebec SIGLAVY Slava XIV

Evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourgu:

SODNI ODBOR, sestavljen iz treh sodnikov:

SODNIK, Sir Reginald SCOTT

SODNICA, dr. Julie BERGER

SODNIK, prof. dr. Franz-Xaver MÜLLER

ODVETNIK, mag. Filibert VOLK, poznejši MINISTER

Republike Slovenije za blaginjo in razvoj

Priče: VETERINARKA, dr. Lucija Lotrič

Nadvojvoda KAREL II. Habsburški

Peter JURKO, upravnik Kobilarne Lipica

Slikar Johann Georg de HAMILTON

Cesarica MARIJA TEREZIJA

NAPOLEON I. Bonaparte

General George S. PATTON Jr.

Josip Broz TITO

Kljub velikemu številu oseb je to igro mogoče uprizoriti tudi z manjšim številom igralcev in igralk. V tem primeru so vloge konj in članov Evropskega sodišča fiksirane skozi vso igro, medtem ko isti igralec oz. igralka lahko nastopa v vlogah dveh, treh ali štirih prič.

PROSTORSKA IN ČASOVNA PRIZORIŠČA:

Prolog se dogaja v *velbanci* (starem obokanem kamnitem hlevu) v Kobilarni Lipica, vsa štiri dejanja v sodni dvorani Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu, epilog pa pred obokanim hlevom v sodni palači, preurejenem v zapor.

VSEBINA:

Prolog: LIPICANCI GREDO V EVROPO

I. dejanje: LIPICANCI GREDO V STRASBOURG

1. prizor: Proceduralna razprava

2. prizor: Rodovnik lipicancev – modra kri belih konj

3. prizor: Figure dresure

II. dejanje: LIPICANCI GREDO NA DUNAJ

1. prizor: Nadvojvoda Karel II., oče Kobilarne Lipica

2. prizor: Lipov drevored na Cesarski cesti

3. prizor: Kraška krajina in škotski krajinar

4. prizor: Cesarica Marija Terezija

III. dejanje: LIPICANCI GREDO NA VOJNO

1. prizor: Napoleon ali Konja za konjeniški spomenik!

2. prizor: Patton ali Kalvarija kavalerije

3. prizor: Tito ali »Zadnji Habsburžan«

IV. dejanje: LIPICANCI GREDO V NIČ

1. prizor: Skupinska fotografija lipicancev s Titom

2. prizor: Zabavišni park

Epilog: LIPICANCI GREDO DOMOV

Slehera podobnost z realnimi osebami in dogodki je naključna.

1. dejanje, 3. prizor: FIGURE DRESURE

Sodni odbor, odvetnik Volk, lipicanci, občinstvo v sodni dvorani.

SODNICA BERGER: Očitno je, da imamo ljudje težave z razumevanjem živalskega sveta. Prosim predstavnike lipicancev, da predstavijo svojo lastno pasmo. Gospod Maestoso, zdaj boste dobili besedo, ki ste si jo prej poskušali kar sami vzeti.

MAESTOSO: Cenjeno Sodišče, spoštovani *publicum!*
Če je za človeški rod značilen oster um,
sta vrlini konj zvestoba in pogum!
Lipicanci smo doma v Lipici, na Krasu,
kjer smo se rodili v baročnem, zlatem času.
Zato se pogovarjamo v zvonkih verzih,
pametni kot profesorji na univerzi.

SODNIK MÜLLER: Za božjo voljo, govorite v prozi! Verzov ne razumem.
MAESTOSO: Seveda, Vaša Milost! Velespoštovano Sodišče! Danes boste imeli enkratno priložnost, da si – morda *zadnjič* – ogledate najlepše konje na svetu, pravljicne lipicance!

Siglavy in Europa priskakljata v lahnem drncu, dvigneta sprednje noge v zrak in zarezgetata. Aplavz občinstva.

MAESTOSO: Čudežna Europa, gospa kobila,
ki je *mis sveta*, ta lipicanka mila,
vam prinaša kup pozdravov iz Slovenije,
nove, zveste članice Evropske unije!

SODNIK MÜLLER: Spet pesni! Za znoret'!

Europa se gizdavo in koketno prikloni. Aplavz občinstva.

EUROPA: Hvala, hvala! ... Velespoštovani *publicum!*
Španska jahalna šola na Dunaju
je razvila cel niz mojstrskih figur
dresure, cvet bogatih, srečnih ur
na cesarskem dvoru davne monarhije!
Le pogledajte, kakšna eleganca sije,
kakšna moč kipi, kakšna moškost vpije
iz nastopa naših belih žrebcev! Častni
Sodni zbor, tu je Maestoso – Veličastni!

SODNIK MÜLLER: Tudi naša kobila je pesnica! Kako mi rime žrejo živce!

SODNIK SCOTT: Pa zakaj vas rime tako motijo?

SODNIK MÜLLER: Poezija zamegljuje stvari, na sodišču pa je treba uporabljati enoznačno jasen in natančen jezik. Zato je poezija nesprejemljiva! Poezijo moramo prepovedati!

SODNICA BERGER: Ah, dajte no! Pustite jim veselje! Naj govorijo v rimah, če že hočejo!

SODNIK MÜLLER: Kdo pa danes sploh še govori v rimah?!

SODNIK SCOTT: Konji.

SODNICA BERGER: Oslji pa ne razumejo.

SODNIK SCOTT (*se privoščljivo hahlja*): *Touché, touché!*

SODNIK MÜLLER (*smrtno užaljen*): To si bom zapomnil ... na trdi disk ... v trdi prozi ...

Maestoso ritmično koraka na mestu. Aplavz občinstva.

EUROPA: Naš praoče je arabec, žrebec čistega plamena,
kakor kaže tudi mladi žrebec vzhodnega imena:
vrle dame – Siglavy, lepotec našega plemena!

Siglavy zapleše. Aplavz. V ozadju Maestoso brčne Europo.

EUROPA: Auč! Kaj vam pa je?!
MAESTOSO (*jezno šepeta*): Kdo je najlepši žrebec?!
EUROPA: Maestoso, vi ste ljubosumni bebec!

Siglavy v ospredju.

SIGLAVY: Čeprav je naša zibka Lipica le vas
sred pravljíčne pokrajine z imenom Kras,
smo lipicanci že od nekdaj svetovljani,
ki radi plešemo v slavnostni dvorani
Španske jahalne šole na Dunaju.
Zdaj pa, velespoštovani *publicum*,
si oglejte kolosalne akrobacije
vrhunskih lipicancev naše generacije –
Maestosa in Europe! Prva figura,
ki se z njo ponaša mojstrska dresura,
je *piaffe*! – francoski izraz za cepetanje:
tako elegantno drobenclja le lipicanec!

Maestoso oddrobenclja piaffe. Aplavz.

SIGLAVY: *Pirueta!* – kakor v umetnosti baleta
se tudi v umetnosti dresure konj vrti
– vse bolj vrtoglavo! – okoli svoje osi.

Europa se zavrti okoli svoje osi. Aplavz.

SIGLAVY: *Pasaža je prehod poševno skoz manežo,*
diagonalno gibanje, ki riše mrežo.

Maestoso in Europa diagonalno plešeta z enega v drugi kot. Aplavz.

SIGLAVY: *Courbette*, francoski têrmin za *globok poklon*,
pomeni v dresuri držo, kadar konj
sedi kot pes in sprednji nogi pomolí v zrak,
na zadnjih pa poskoči, kot je velik in težak.

Vsi trije konji ponazorijo to figuro. Navdušen aplavz. Konji se globoko priklonijo.

SODNICA BERGER: Najlepša hvala vsem trem za to čudovito predstavo!

SODNIK MÜLLER: Hvala bogu, da je konec rim!

SODNICA BERGER: Besedo ima Obramba.

ODVETNIK VOLK: Hvala za besedo, Vaša Milost. – Tožnikom bi rad
zastavil preprosto vprašanje. Kljub problematič-
nim feminističnim intencam je profesorica Lotrič
prepričljivo dokazala, da ste lipicanci nastali z za-
vestnim in potrpežljivim križanjem različnih
konjskih vrst. Lipicanci ste – *ergo* – zgodovinski poj-
jav, plod človeške kulture in znanosti. Zakaj torej
konji sploh tožite ljudi?

MAESTOSO: Gospod odvetnik ...

SODNIK MÜLLER (*ga prekine*): V prozi, prosim!

MAESTOSO: Seveda, Vaša Milost! – Gospod odvetnik, imate pov-
sem prav: konji ne moremo živeti brez ljudi, zgo-
dovina konj se tesno prepleta s človeško zgodovino.
Mi, lipicanci, imamo še posebne razloge za hvale-
žnost ljudem, saj so nas prav ljudje vzgojili kot eno
izmed najlepših in najplemenitejših pasem konj.
Prosim torej, ne razumite nas napak: ne protestira-
mo proti dejstvu, da ste današnji ljudje *naši gospodarji*,
ampak proti dejstvu, da ste *slabi gospodarji*.

ODVETNIK VOLK: Obramba bo dokazala, da lipicanci sploh nima-
te nobenih razlogov za pritožbe. Vseskozi se vam
je odlično godilo. Kot konji, namenjeni za dvorski
ceremonial, ste uživali precej boljšo oskrbo kakor

vaši bratranci in sestrične iz manj srečnih konjskih vrst. Vi ste luksuz, medtem ko drugi konji garajo in gagajo pod jarmom boja za vsakdanje preživetje. A drugi konji so vsaj povezani z naravo, vi, lipicanci, ste pa le produkt človeške vrste, človekovega stremljenja k nenehnemu napredku in popolnosti.

MAESTOSO: Dovolite vprašanje, odvetnik Volk: je trpljenje lipicancev v vojnah tudi znamenje napredka?

ODVETNIK VOLK: Kakšne vojne neki?! Kakor ste pravkar razločno pokazali s svojimi akrobacijami, ste lipicanci ustvarjeni za oder, ne pa za bojno polje!

MAESTOSO: Očitno ne veste, *Maître*, da figure naše dresure izvirajo iz načina gibanja konj na bojnem polju, kar bomo zdaj nazorno pokazali.

Europa dvigne sprednje noge in zarezgeta. Aplavz, pomešan z vzkliki strahospoštovanja.

SODNICA BERGER: Gospa Europa, prosim vas, da malce umirite svoj temperament!

MAESTOSO: Strašnim soldatom sovražne pehote je zmrznila kri, ko so se konji povzpeli na zadnje noge in – o krik! – dvignili sprednje visoko v zrak: znamenita *levada* prizadejala je strah, razdejanje in smrt na livadah!

...

Siglavy se dvigne v levado. Kriki strahu v sodni dvorani.

SODNIK MÜLLER: Bojim se teh prekletih konj! Prosim vas, kolega, naredite red!

SODNIK SCOTT: Ta dresurna figura ni primerna za sodno dvorano. Prosim, mir, mir!

SIGLAVY: To ni še nič! Vrhunec je »visoka šola nad zemljo« – lepa in nevarna *kapriola*, ko konj poskoči z vsemi štirimi v zrak in brca, brca, da vsak človek pade vznak!

Vsi trije konji izvajajo kapriolo in brcajo v zraku na vse strani, da občinstvo prestrašeno beži na vse strani. Vsesplošna panika.

SODNIK SCOTT: Kakšen kaos pa je zdaj to?! (*Udriha s kladivcem.*) Konji, stojte! Stojte! ... Mir, mir, ali pa vas bom dal vse zapreti!

Zatemnitev.